

Фота Анастасіі Кісінчык

ВЯРТАННЕ... ПАМ'ЯЦІ І ГОНАРУ

З кожным годам я ўсё больш адкрываю для сябе Беларусь. Адкрываю ў падарожжах, у сустрэчах з людзьмі, у новых фактах з яе гісторыі і культуры, якія становяцца вядомымі дзякуючы працам сучасных даследчыкаў. Я разумею, што нічога не ведала пра яе. Я радуся, што я таксама не адна. Усё больш маладых людзей захапляецца Беларуссю. Узнікаюць аб'яднанні, якія вывучаюць культуру і традыцыі, маладыя людзі адраджаюць старыя абрады, запісваюць старажытныя беларускія песні, вывучаюць свой радавод, сядзяць у архівах, шукаючы цікавыя звесткі. І, адкрываючы нешта новае, дзеляцца каштоўным адкрыццём з іншымі — абменьваюцца інфармацыяй, ладзяць экскурсіі...

Чаму я ўжыла вышэйшыя словы «захапляцца» і «каштоўную інфармацыю»? Таму што са школы мы выходзім... У галаве толькі набор лічбаў, прозвішчаў, асобных фактаў, нягледзячы на тое, што шмат урокаў гісторыі прысвечана вывучэнню Вялікай Айчыннай вайны.

Сёння ў Жлобінскім раёне можна наведаць помнік дзецям-ахвярам вайны. Нават замежныя

госці, калі трапляюць туды, плачуць. Падчас вайны ў Чырвоным Беразе быў «апрабаваны» новы метад забару крыві. Дзяцей падвешвалі пад мышкі, сціскалі грудзі, а для таго, каб кроў не зварочвалася, уводзілі спецыяльны раствор. На ступнях рабіліся глыбокія надрэзы. Уся кроў сцякала ў герметычны посуд... Знявечаныя целы фашысты спальвалі... Зараз вядома інфармацыя пра 14 канцлагераў на тэрыторыі Беларусі, дзе ў дзяцей бралі кроў для салдат вермахта...

Асабіста для мяне адкрыццё менавіта аблічча вайны (не дат, не храналогіі) — гэта вяртанне не толькі памяці, але і вяртанне гонару, годнасці. Разумеючы, што перажыў мой народ, пачынаеш больш ім ганарыцца. Ці кожны народ змог бы перажыць такое і не страціць веры ў дабрывно, у людзей, у будучыню? І менавіта не школьныя, а жывыя веды даюць новае адчуванне паняцця Незалежнасць.

Ды і само свята Дзень Незалежнасці набывае іншы сэнс. Шкада толькі, што ўсё гэта мы адкрываем са спазненнем...

Алена ДЗЯДЗЮЛЯ.

Першы сакратар Мінскага абкама БРСМ Валерый ЖАЛЮБЧЫК:

— Пра патрыятычнае выхаванне ў сучасным фармаце можна гаварыць шмат.

Нашы валанцёрскія акцыі — хіба не выхаванне патрыятызму? Маладыя людзі дапамагаюць ветэранам Вялікай Айчыннай вайны, якія маюць у гэтым патрэбу. Для сталага чалавека важна не толькі тое, што яму пасеклі дровы і прынеслі вады, а яшчэ і тое, што яго выслухалі. Кожны ветэран — гэта скарбніца мудрасці. Сталыя людзі гатовы гадзінамі не адпускаяць, каб распавесці пра вайну. У Барысаве ўдзельнікі атрада «Добрае сэрца» падчас паходу сустракаліся з людзьмі, якія памятаюць вайну. Таксама яны вырашылі дайсці да возера Палік, туды, дзе ў час вайны размяшчалася партызанская зона. А гэта непраходныя мясціны, і патрапіць туды вельмі цяжка. Праз падручнікі, праз гучныя словы з трыбун мы не абудзім цікавасць да гісторыі. Моладзі патрэбны сведкі або падрыхтаваныя людзі, якія змогуць данесці звесткі...

Ірына ПЯТРОВІЧ, загадчык аддзела патрыятычнага выхавання Рэспубліканскага цэнтра турызму і краязнаўства навуцэнскай моладзі:

— Патрыятызм — філасофскае паняцце. Яно не бывае аднагранным і аднаразовым. Гэта — такое пачуццё, якое тлумачыць адносіны да Радзімы — малой ці вялікай, да краіны, дзе ты нарадзіўся і жывеш, да сваіх продкаў. І гэта адно з тых пачуццяў, якое неабходна выходзіць: яно само па сабе не ўзнікае. І тут галоўны выхавальнік — у першую чаргу сям'я, а пасля ўжо — школа.

Можна колькі заўгодна казаць, што трэба быць патрыётам. Але ці будзе гэта эфектыўна? Патрэбна ствараць такое асяроддзе, каб гэта пачуццё само прыйшло да чалавека. Зараз, напрыклад, у нас функцыянуе ваенна-патрыятычны лагер. Там дзеці засвойваюць

А ШТО ДУМАЮЦЬ ПРА ПАТРЫЯТЫЗМ НАШЫ МАЛАДЫЯ СУЧАСНІКІ?

страваю падрыхтоўку, развучаюць ваенна-патрыятычныя песні, сустракаюцца з ветэранамі і ваеннаслужачымі. У падлеткаў нават з'яўляецца жаданне пайсці ў армію!

Я ў сваёй працы неаднойчы сутыкаюся з правамі патрыятызму. Калі нядаўна ў Польшчы выступалі наш фальклорны калектыв, мы падтрымлівалі іх, трымаючы ў руках беларускія сцягі. І такая добрая ўзнікала энергетыка, што да нас падыходзілі іншаземцы і пыталіся: «Вы з Беларусі?» А мы з гонарам адказвалі: «Так!»

Яўген МАЛЕВІЧ, курсант 4-га артылерыйскага курса агульнавайскавага факультэта Ваеннай акадэміі Рэспублікі Беларусь:

— Для мяне патрыятызм — любоў да сваёй малой радзімы, дзе я нарадзіўся і вырас, куды мяне заўсёды цягне. А таксама любоў і павага да сваёй краіны, свайго народа. Патрыятызм — свайго роду і эмацыянальнае перажыванне за краіну, пачуццё адказнасці, якое закладваецца ад нараджэння. Калі чалавек выходзіць у грамадства, а не жыве на бязлюдным востраве, ён адназначна вырасце патрыётам.

Кожная краіна, як і чалавек, індывідуальная. Гэтая індывідуальнасць выяўляецца ў яе культуры, дасягненнях, значнасці ў сусветнай прасторы. У патрыёта заўсёды ёсць гонар у душы за сваю Айчыну, за яе гістарычнае мінулае! Не быць патрыётам — значыць быць бяздомным!

Святлана БЯЛАН, кіраўнік класа ваенна-патрыятычнага кірунку сярэдняй школы № 6, г. Ліда:

— Гатоўнасць у любы момант стаць на абарону сваёй Радзімы, працаваць на ка-

рысць Айчыны, рэалізоўваць планы і ідэі ў сваёй краіне — так я разумею значэнне слова «патрыятызм». Безумоўна, гэтыя пачуцці не ўзнікаюць на пустым месцы — іх трэба фарміраваць.

У кожнай навучальнай установе павінны існаваць такія ўмовы і сацыяльныя адносіны, якія спрыялі б выхаванню ў вучняў пачуцця адказнасці за сябе, за сям'ю, за Радзіму. Дзейнасць патрыятычных класаў у нашай школе якраз і скіравана на гэта. Хлопцы і дзяўчаты сустракаюцца з ветэранамі, дапамагаюць ім, наведваюць воінскія часці горада, ваенныя навучальныя ўстановы краіны, удзельнічаюць у валанцёрскім руху.

Дзмітрый САКАЛОЎСКІ, інжынер-энергетык БУ-19 ААТ «Будтрэст №1»:

— Патрыёт — той, хто заўсёды гатовы да абароны сваёй Радзімы. Пачнецца вайна — ён возьме ў рукі зброю, будучы ганьбіць краіну — ён таксама не стане маўчаць. Крыўдна, калі ў жыцці краіны ўзнікаюць пэўныя праблемы, а так званыя «патрыёты» пачынаюць яе ганьбіць і казаць: «Гэта ж Беларусь...». Напрыклад, калі наша краіна не выходзіць у фінал Еўрабачання. Калі ж Беларусь у чымсьці становіцца першай, тады колькасць патрыётаў расце хутка!

Патрыятызм — пачуццё, якое або ёсць, або няма. А «выхаваць» яго немагчыма. Знаходзячыся за мяжой, я не цураюся казаць, што прыехаў з маленькай краіны, якая знаходзіцца амаль у цэнтры Еўропы. Я заўсёды сачу за беларускімі футбольнымі камандамі, перажываю за іх, веру, што самая галоўная перамога яшчэ наперадзе. Я не саромеюся гаварыць па-беларуску!

Валоданне роднай мовай і ўжыванне яе ў паўсядзённым жыцці — гэта таксама праява патрыятызму.

Кацярына ХАДАСЕВІЧ-ЛІСАВАЯ, пісьменніца, настаўніца Ждановіцкай сярэдняй школы:

Патрыятызм — гэта складанае пачуццё. Патрыётамі не нараджаюцца — імі становяцца. Я лічу, што патрыятызм пачынаецца з сям'і. Калі яшчэ ў дзяцінстве бацькі заклалі ў душу маленькага чалавека любоў да Радзімы, ён пранясе яе праз усё сваё жыццё.

Я пішу творы для дзяцей, працую настаўніцай у школе і выходзіваю васьмігадовага сына Станіслава. Ён любіць родную мову, чытае беларускія кнігі. Уся наша сям'я — хакейныя заўзятары: мы рэгулярна наведваем матчы на «Мінск-Арэне». Разам спяваем гімн, гарача падтрымліваем нашу каманду пры любым выніку гульні.

Як педагог я імкнуся зрабіць так, каб кожны вучань зразумеў, што яго малая радзіма — толькі часцінка велізарнага агульнага дома, грамадзянінам якога ён з'яўляецца. І нягледзячы на тое, што гэтыя часцінкі розныя, часам не падобныя адна на адну, усе яны, разам узятыя, і з'яўляюцца нашай Радзімай.

Аднак, выходзіваючы ў дзеціх патрыятызм, не трэба кідацца ў крайнасці. Не той патрыёт, хто крычыць па ўсіх вулах, як моцна ён любіць Радзіму, а той, хто разам з вартасцямі сваёй Радзімы бачыць і яе недахопы, і дапамагае ёй ад іх пазбавіцца ў меру сваіх сіл і здольнасцяў.

Падрыхтавалі Алена ДЗЯДЗЮЛЯ і Вераніка КАНЮТА.

Запрашаем далучыцца да дыялогу нашых чытачоў. Што вы разумеете пад патрыятызмам?

Фестывалі

ДУША Ў КУФРЫ

Чаму «Зацюканы апостал» Макаёнка паехаў у Эстонію?

2 ліпеня ў Мінску распачаўся IX Міжнародны фестываль студэнцкіх тэатраў «Тэатральны куфар-2012». Сёлета фестываль праходзіць у рамках IX Сусветнага кангрэса Міжнароднай асацыяцыі ўніверсітэцкіх тэатраў, таму мае незвычайны для аматараў фэсту фармат.

Упершыню за дзевяць гадоў узнагароду атрымае толькі адзін калектыв: пераможцу будзе вызначыць глядацкае журы, якое традыцыйна ацэньвае па дзесяцібальнай шкале спектаклі пасля прагляду. І ацэньваць сапраўды ёсць што, бо «Куфар-2012» прымае гасцей з Расіі, Украіны, Літвы, Грузіі, Кітая, ЗША, Уругвая, Балгарыі, Францыі, Філіпінаў. З 70 спектакляў для фестывальнай праграмы было адабрана толькі 13.

Нашу краіну прадставіў тэатр Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта «На балконе» з бе-

ларускамоўнай пастаноўкай «Кругі» паводле п'есы Уладзіміра Боські.

Увогуле, удзельнікі фестывалю прывезлі даволі разнастайны матэрыял: класічная кітайская п'еса Цао Юя «Сям'я», іспанскамоўная версія «Злачынства і пакарання» з акцэнтам на справядлівым правасуддзі, «Пагавары са мной» Тэнесі Уільямса ў сучаснай музычна-пластычнай інтэрпрэтацыі, «Містэрыя каханьня», пастаўленая па вершах паэтаў розных часоў і народаў, шэкспіраўскі «Гамлет» з вырашэннем пытання, як забіць «ген Гамлета» ў чалавецтве, «Музей» паводле твораў сучаснага французскага сцэнарыста Жана-Мішэля Рыбэ, «Вечар з Чэхавым» па агульнавядомых п'есах «Івану», «Мядзведзь», «Прапанова», «Дзядзя Ваня» і «Вішнёвы сад», танцавальна-песеннае «Чыстае каханне» па матывах «Рамэа і Джульета», аўтарскі праект «Ілюзіён» з усімі «зоркамі» Галівуда.

— Самы душэўны фестываль, — так акрэсліла дзевяты «Тэатральны куфар» яго дырэктар **Кацярына САЛАДУХА**. — Мы не эстраднае шоу і не прафесійнае мерапрыемства, а менавіта тое мерапрыемства, дзе актёр-студэнт і глядач-студэнт могуць пагутарыць па душах. Не заўжды, магчыма, вербальна разумеючы адзін аднаго, але заўжды разумеючы эмацыянальна.

А як інакш, калі большасць спектакляў ідзе на роднай мове калектыву-ўдзельніка, што на думку арганізатараў «Тэатральнага куфара» падкрэслівае ўнікальнасць кожнай нацыі.

Менавіта дзякуючы беларускаму фестывалю, які лічыцца адным з лепшых у Еўропе, Мінск упершыню прымае такое масштабнае тэатральнае мерапрыемства, як IX Сусветны кангрэс Міжнароднай асацыяцыі ўніверсітэцкіх тэатраў. Таму на «Тэатральны куфар» завіталі шматлікія знаныя госці з усяго свету: Тобіас Б'янконе, генеральны сакратар Міжнароднага інстытута тэатра ЮНЕСКА, Павел Руднеў, расійскі тэатральны крытык, Жан-Марк Лару, прэзідэнт Міжнароднай асацыяцыі ўніверсітэцкіх тэатраў, Ірына Кружыліна, майстар па касцюмах з ЗША, і іншыя.

Своеасаблівай навінкай сёлетняга фэсту стаў спецыяльны праект «Па кім звоніць зван», прысвечаны Дню Незалежнасці Рэспублікі Беларусь.

Гледачы змаглі пабачыць два спектаклі паводле ўспамінаў вязняў канцэнтрацыйных лаге-

раў — «Без назвы» эксперыментальнай лабараторыі БДУ «Тэатральны квадрат» і «Планета попел» грузінскага Тэатра ўніверсітэта Ільі. Апошні пастаўлены паводле ўспамінаў драматурга Дэвіда Зейна Мейрвіца рэжысёрам Іракліем Гогія, таму цікава, што можна было параўнаць погляд прадстаўнікоў розных народаў на адну і тую ж вайну. Але гэтыя дзве пастаноўкі не ўваходзяць у конкурсную праграму.

Варта таксама адзначыць, што насамрэч фестываль пачаўся яшчэ ў лютым, калі ў рамках праекта Koufar-to-Stage рэжысёр тэатра БДУ «На балконе» Сяргей Турбан паставіў у Тартускім універсітэце «Зацюканы апостал» Андрэя Макаёнка. А эстонскі рэжысёр разам з нашымі актёрамі паставіў спектакль «Зачыненыя дзверы» па п'есе сучаснага беларускага драматурга Паўла Пражко.

Зараз жа мінчане маюць магчымасць паглядзець на вынікі іншых творчых эксперыментаў. Уваход на спектаклі, як і ў мінулым годзе, платны — 23 тысячы беларускіх рублёў. Але квіток на «Куфар» — унікальная магчымасць у душэўнай фестывальнай атмасферы пазнаёміцца з моладзевымі тэатральнымі рухамі свету. Да закрыцця фестывалю засталася літаральна два дні, але яшчэ можна паспець «апынуцца» ў Францыі, Балгарыі, Літве, на Філіпінах ці ў Расіі. І нават дапамагчы вызначыць, хто ж атрымае Гран-пры.

Вераніка МОЛАКАВА.